

Єфименко Т.І.,

доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України,
заступник Міністра фінансів України

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ — ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ДОБРОБУТУ ГРОМАДЯН

Проведено аналіз державної фінансової політики в Україні за останні роки. Визначено проблеми, які потребують першочергового розв'язання. Обґрунтовано положення стосовно необхідності спрямування бюджетної політики на забезпечення економічного зростання, що є найважливішим чинником підвищення добробуту громадян України.

The article contains an analysis of the state financial policy in Ukraine over the last few years. The author determines problems which should be solved right away and also motivates principals concerning the necessity to direct the budgets policy into the insurance of economic growth which is the most important factor for raising the Ukrainian citizens' well-being.

Метою державної фінансової політики є забезпечення істотного підвищення рівня життя громадян нашої країни. Його показники слід орієнтувати на рівень добробуту населення, досягнутий у розвинутих країнах. Розв'язання такого завдання передбачає прийняття відповідних програм на довгострокову перспективу, конкретизованих на кожний визначений період. При цьому слід усвідомлювати: таких результатів можна досягти лише за умов, що Україна за рівнем економічного розвитку досягне потенціалу розвинутих держав.

Прийняття виваженої програми, спрямованої на досягнення значного підвищення добробуту українських громадян, слід віднести до важливих чинників розвитку нашої країни. Її виконання має забезпечити консолідацію суспільства, інтеграцію інтересів громадян і владних структур, посилення їхньої співпраці, активізацію розвитку творчої активності населення. Важливо й те, що розв'язання окреслених завдань сприятиме підвищенню відповідальності уряду. Необхідно активізувати діяльність не тільки з розробки, а й із забезпечення фінансування та виконання прийнятих програм.

Засобом досягнення поставлених цілей є передусім забезпечення поступального розвитку економіки. Гострі соціальні проблеми, що мають місце в нашій країні, повинні розв'язуватися шляхом прискорення структурної перебудови економіки, нарощування виробничого потенціалу, оновлення технічної бази господарського комплексу, підвищення конкурентоспроможності та ефективності національного бізнесу, активізації участі громадян у виробничих процесах та ін.

Державна фінансова політика спрямовується на виконання цілого комплексу завдань. У першу чергу, це забезпечення економічного зростання, що відображається в динаміці показників приросту валового внутрішнього продукту. Втім, досягнення високих темпів приросту ВВП уряд не розглядає як кінцеву мету. Не

менш важливим є раціональне використання досягнутих результатів. Збільшення доходів, як наслідок забезпечення високого приросту ВВП, має спрямовуватись на зміцнення фінансового потенціалу вітчизняного бізнесу, підвищення його конкурентоспроможності та ефективності, забезпечення зростання оплати праці зайнятих. Причому такі результати повинні сприяти нарощуванню доходів державного та місцевих бюджетів, що дасть змогу забезпечити соціальні виплати з боку органів державного управління в розширених обсягах.

Виходячи з вищезазначеного, досить незрозумілою є позиція окремих політиків на кшталт “ВВП у кишеню не покладеш”, а також ніби забезпечення приросту в реальному секторі економіки нічого не може дати простим людям. Абстрагуючись від показників розвитку економіки, за основу пропонується взяти дані, що відбивають реальний рівень життя громадян. До них відносять тривалість життя, рівень народжуваності, співвідношення мінімальної заробітної плати та споживчого кошика, вартість купівлі одного метра житла та ін.

Поліпшення перелічених показників — найважливіше завдання будь-якої урядової команди. Але досягнення такого поліпшення можливе лише за умови забезпечення поступального економічного зростання протягом тривалого періоду. Адже коли скорочуються темпи зростання ВВП, втрачається підґрунтя для покращання життєвого рівня народу: накопичений фінансовий і виробничий потенціал витрачається на забезпечення поточного споживання. І це визнано науковцями та практиками не лише нашої, а й зарубіжних країн. А стосовно нашої держави забезпечення приросту економіки за нераціональної структури господарського комплексу, відсутності адекватної ринковим умовам інфраструктури, низької конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу перетворюється на найважливіший чинник розв’язання проблем як економічного, так і соціального розвитку. Причому досягнення економічного та соціального рівня розвинутих країн не можливе без забезпечення економічного зростання темпами, набагато вищими, ніж у цих країнах.

Опоненти урядової програми соціального та економічного розвитку України нерідко звертають увагу на активізацію бюджетної політики (зокрема, збільшення видатків бюджету за рахунок розширення його фінансування) у 2007 році, стверджуючи, що її наслідком може стати припинення скорочення державного боргу (що подається як досягнення попереднього уряду) і значне його зростання. За їхніми розрахунками це може призвести до того, що за збільшення державного боргу буде змушене розраховуватися не одне покоління.

Таку оцінку не можна вважати виваженою. Адже при цьому не враховується, що головне завдання фінансової політики полягає не в скороченні обсягів державного боргу, а в досягненні оптимального для нашої країни його рівня. До речі, не слід забувати, що державний борг є одним із дієвих факторів державної фінансової політики. Тому потенціал боргового фінансування потрібно спрямовувати на створення необхідних умов для забезпечення прискореного розвитку на-

ціональної економіки, що є найважливішим фактором підвищення добробуту громадян. Для цього потрібно забезпечити проведення її структурної перебудови, посилення інноваційної складової, підвищення конкурентоспроможності українського бізнесу.

Цілком очевидно, що майбутнім поколінням не потрібні показники бюджетного дефіциту та державного боргу за минулі роки, якщо при цьому не буде істотно підвищено рівень розвитку національної економіки. Їм потрібна країна з розвинутим господарським комплексом, рівень якого відповідає світовим стандартам. А намагання проводити політику штучного утримання низького рівня державного боргу за використання застарілої технічної бази виробництва, неадекватної ринковим умовам інфраструктури, низької конкурентоспроможності національного бізнесу слід розглядати як курс на консервацію економічного відставання України від розвинутих держав.

Загальну суму державного прямого та гарантованого боргу України у 2005 році було значно зменшено (на 7,26 млрд грн), зокрема прямий борг — на 4,54 млрд грн і гарантований — на 2,72 млрд грн. Це означає, що протягом цього року не використано потенціалу можливих додаткових вкладень у основний капітал. Замість того щоб забезпечити ефективніше використання ресурсів, залучених за умов боргу, урядом було значно скорочено інвестиційний потенціал держави. Ще більш вражаючими є показники державного боргу у відношенні до ВВП. Різке його скорочення у 2005 році за умов значного сповільнення темпів економічного зростання не можна вважати досягненням. Скоріше такі заходи слід віднести до проведення однобокої, невиваженої державної політики, орієнтованої на досягнення показових, поверхневих результатів (табл. 1, рис.).

У 2005 році було взято курс на скорочення обсягу бюджетного дефіциту й державного боргу під гаслом зменшення фінансового тягаря на майбутні покоління. Але економічні умови розвитку країни значно погіршилися — помітно знизилися темпи економічного зростання. Уряд удався до збільшення частки імпортової складової в кінцевому споживанні домогосподарств, що призвело до посилення тенденції випереджального зростання імпорту проти експорту.

Найсерйознішим наслідком державної фінансової політики у 2005 році стало різке (майже в 4,5 разу) зниження приросту ВВП, до основних чинників якого слід віднести катастрофічне зменшення темпів приросту інвестицій у основний капітал. При цьому темпи зростання обсягів реалізованої продукції промисловості скоротилися з 12,5 % до 3,1 %, а темпи збільшення обсягу продукції сільського господарства — з 19,7 % майже до нуля. Характерно, що таких результатів було досягнуто за умов підвищення рівня споживчих цін (на 13,5 %). Спостерігалися також різкі зміни курсу гривні як до долара США, так і до євро. Було допущено помітне збільшення грошової бази. Значно знизилися темпи приросту фінансового результату від звичайної діяльності суб'єктів господарської діяльності до оподаткування. За умов забезпечення приросту доходів населення

Таблиця 1. Стан державного прямого та гарантованого боргу*
в 1997—2006 роках, тис. грн

Роки	Загальна сума державного прямого та гарантованого боргу	Прямий борг			Гарантований борг		
		Внутрішній	Зовнішній	Разом	Внутрішній	Зовнішній	Разом
1997	28 501 959,8	10 190 837,9	13 003 401,5	23 194 239,4	966,3	5 306 754,1	5 307 720,4
1998	49 370 866,1	11 360 065,9	26 992 595,0	38 352 660,9	966,3	11 017 239,0	11 018 205,2
1999	79 538 915,7	14 428 105,7	48 449 143,1	62 877 248,7	966,3	16 660 700,7	16 661 666,9
2000	77 020 449,4	20 780 632,4	43 435 074,9	64 215 707,3	966,3	12 803 775,8	12 804 742,1
2001	74 629 740,5	21 018 433,6	42 273 968,1	63 292 401,7	966,3	11 336 372,6	11 337 338,9
2002	75 729 102,9	21 386 067,1	43 082 722,1	64 468 789,1	966,3	11 259 347,6	11 260 313,8
2003	77 533 476,7	20 523 782,2	45 609 538,5	66 133 320,6	966,3	11 399 189,8	11 400 156,0
2004	85 401 136,2	20 953 307,1	46 729 017,8	67 682 324,9	966,3	17 717 845,0	17 718 811,3
2005	78 146 568,0	19 188 290,9	43 957 133,9	63 145 424,8	966,3	15 000 177,0	15 001 143,2
2006	80 548 517,4	16 607 712,1	49 506 074,2	66 113 786,3	966,3	14 433 764,8	14 434 731,1

* Дані на 31 грудня відповідного року.

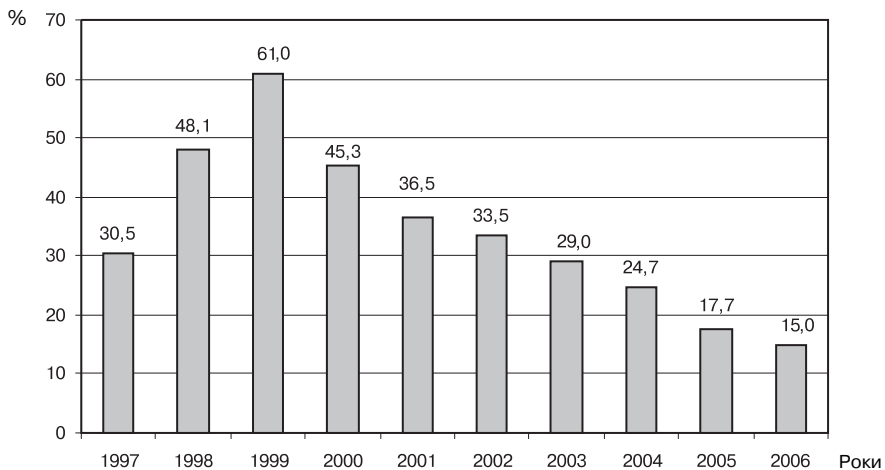

Рис. Стан державного прямого та гарантованого боргу в 1997—2006 роках, у відсотках до ВВП

відзначалося зниження індексу реальної заробітної плати. Цю негативну тенденцію не було подолано й у 2006 році (табл. 2).

Тільки завдяки проведенню цілеспрямованої політики на забезпечення економічного зростання стало можливим досягнення позитивних результатів у створенні умов для підвищення добробуту громадян. Так, у 2006 році було забезпечено зростання реального ВВП на 7,1 %. Таких результатів було досягнуто насамперед за рахунок істотного прискорення темпів зростання інвестицій у основний капітал. У січні—серпні 2007 року реальний ВВП збільшився на 7,5 %.

**Таблиця 2. Основні показники соціально-економічного розвитку держави
за 2001—2006 роки**

Показники	2001 рік	2002 рік	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік
1	2	3	4	5	6	7
Валовий внутрішній продукт (у фактичних цінах), млн грн	204 190	225 810	267 344	345 113	441 452	537 667*
Зміни, у відсотках до попереднього року	120,1	110,6	118,4	129,1	127,9	121,8
Реальний валовий внутрішній продукт, у відсотках до попереднього року	109,2	105,2	109,6	112,1	102,7	107,1
Інвестиції в основний капітал (у фактичних цінах), млн грн	32 573	37 178	51 011	75 714	93 096	125 254
Темпи зростання до попереднього року в порівнянних цінах, %	120,8	108,9	131,3	128,0	101,9	119,0
Продукція промисловості** (у фактичних цінах), млн грн	210 843	229 634	289 117	400 757	468 563	551 729
Темпи зростання до попереднього року в порівнянних цінах, %	114,2	107,0	115,8	112,5	103,1	106,2
Індекс цін виробників промислової продукції, %						
до попереднього року	108,7	103,0	107,6	120,5	116,7	109,6
грудень до грудня попереднього року	100,9	105,7	111,1	124,1	109,5	114,1
Індекс споживчих цін, %						
до попереднього року	112,0	100,8	105,2	109,0	113,5	109,1
грудень до грудня попереднього року	106,1	99,4	108,2	112,3	110,3	111,6
Індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами, %						
до середніх цін попереднього року	105,0	87,4	120,6	105,7	108,1	102,4
Індекс цін інвестицій у основний капітал, %						
до попереднього року	114,1	103,5	105,9	115,0	120,7	113,0
Обсяг продукції сільського господарства (у фактичних цінах), млн грн	65 218	65 253	64 780	83 850	92 536*	94 300*
Темпи зростання/зниження до попереднього року в порівнянних цінах, %	110,2	101,2	89,0	119,7	100,1	102,5
Роздрібний товарообіг підприємств, млн грн	34 417	39 691	49 994	67 556	94 332	129 952
Темпи зростання до попереднього року в порівнянних цінах, %	113,7	115,0	120,5	121,9	123,4	126,4
Середньорічний офіційний курс гривні до 1 долара США	5,372	5,327	5,333	5,319	5,125	5,050
Середньорічний офіційний курс гривні до 1 євро	4,814	5,030	6,024	6,609	6,390	6,337
Грошова база на кінець періоду, млн грн	23 055	30 808	40 089	53 763	82 760	97 214
Темпи зростання до початку року, %	137,4	133,6	130,1	134,1	153,9	117,5
Експорт товарів та послуг, млн дол. США	21 086	23 351	28 953	41 291	44 378	50 239
Темпи зростання до попереднього року у фактичних цінах, %	108,0	110,7	124,0	142,6	107,5	113,2

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
Імпорт товарів та послуг, млн дол. США	20 473	21 494	27 665	36 313	43 707	53 307
Темпи зростання до попереднього року у фактичних цінах, %	114,1	105,0	128,7	131,3	120,4	122,0
Прямі іноземні інвестиції в Україну на кінець року, млн дол. США	4406	5924	7566	9606	17 209	23 125
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, млн грн	18 741	14 641	19 643	44 578	64 371	76 253
Зміни, у відсотках до попереднього року	134,5	78,1	134,2	226,9	144,4	118,5
Питома вага збиткових підприємств, %	38,2	38,8	37,1	34,8	34,2	33,5
Дебіторська заборгованість на кінець року, млн грн	260 129	300 133	353 001	400 204	421 821	534 038
Зміни, у відсотках до початку року	123,5	119,6	129,7	122,9	114,8	134,8
Кредиторська заборгованість на кінець року, млн грн	337 394	377 537	444 691	513 557	545 106	661 756
Зміни, у відсотках до початку року	114,5	116,9	128,5	124,3	113,5	128,6
Доходи населення, млн грн***	157 996	185 073	215 672	274 241	381 404	479 309*
Темпи зростання до попереднього року, %	122,7	117,1	116,5	127,2	139,1	125,7
Реальні наявні доходи, у відсотках до попереднього року	110,0	118,0	109,1	119,6	123,9	113,4
Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб (на кінець періоду, млн грн), разом	11 338	19 302	32 396	41 611	73 202	106 715
у тому числі:						
в національній валюті	6566	11 601	18 875	22 116	42 176	57 837
в іноземній валюті	4772	7701	13 521	19 495	31 026	48 878
Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників, грн	311,08	376,38	462,27	589,62	806,19	1041,00
Індекс номінальної заробітної плати, %						
до попереднього року	135,2	121,0	122,8	127,5	136,7	129,2
Індекс реальної заробітної плати, %						
до попереднього року	119,3	118,2	115,2	123,8	120,3	118,3
Розмір мінімальної заробітної плати на кінець періоду, грн	118,0	165,0	205,0	237,0	332,0	400,0
Рівень зареєстрованого безробіття (на кінець року), %	3,6	3,7	3,5	3,5	3,1	2,7
Рівень безробіття за методологією МОП, у відсотках до економічно активного населення у віці 15–70 років	10,9	9,6	9,1	8,6	7,2	6,8
Середня чисельність наявного населення за рік, млн осіб	48,7	48,2	47,8	47,5	47,1	46,8

* Попередні дані.

** Наводиться показник обсягу реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах).

*** За новою методологією, яка має певні відмінності від методики складання Балансу грошових доходів та витрат населення, а саме: охоплює всі категорії домашніх господарств; враховує як грошові, так і натуральні доходи домашніх господарств за методом нарахувань.

Проведення невиваженої державної фінансової політики стосовно вітчизняних експортерів стало одним із факторів різкого зниження темпів зростання експорту товарів та послуг у 2005 році (до 7,5 % проти 42,6 % у 2004-му). І лише у 2006 році цю тенденцію було подолано й забезпечено їх підвищення з 7,5 % до 13,2 %). Водночас у 2005 році утримувалися досить високі темпи зростання імпорту продукції (20,4 %). Ця тенденція збереглася й у 2006 році.

Однією з визначальних причин помітного зниження приросту ВВП у 2005 році стало затухання темпів зростання реальних інвестицій у основний капітал. Темпи зростання інвестицій у основний капітал (у порівнянних цінах) значно випереджали темпи збільшення ВВП, що й спричинило прискорення його приросту. Наслідком різких змін у проведенні державної фінансової політики стало катастрофічне зниження темпів приросту інвестицій у основний капітал у 2005 році, що негативно позначилося на темпах приросту продукції промисловості, обсягах продукції сільського господарства.

І тільки починаючи з 2006 року, завдяки цілеспрямованій політиці у другій половині року, досягнуто перелому в нарощуванні темпів приросту інвестицій у основний капітал: вони зросли з 1,9 % (2005 рік) до 19,0 %, що свідчить про значне пожвавлення інвестиційної діяльності. Інвестиції в основний капітал у першому півріччі 2007-го, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися на 32,2 %.

Треба звернути увагу також на те, що в Україні залишається низьким рівень соціальної відповідальності бізнесу. До найгостріших проблем слід віднести занижений рівень вартості робочої сили, а отже й оплати праці, що зумовило її невисоку продуктивність. Як наслідок — результати економічного зростання не спрямовуються на підвищення рівня життя та поступальний розвиток економіки. Крім того, підвищення рівня життя громадян унаслідок економічного зростання стримує досить розвинутий тіньовий сектор економіки, зокрема свідома, цілеспрямована орієнтація частини підприємницьких структур на застосування схем незаконної мінімізації оподаткування, практика виведення капіталів за кордон та ін. При цьому заходи державного регулювання зазначених проблем виявилися недостатніми.

Таким чином, проведення бюджетної політики 2005 року призвело до серйозних негативних наслідків. Намагання розв'язати гострі соціальні проблеми без урахування об'єктивних основ їх забезпечення спричинило ускладнення як у соціальній, так і в економічній сферах. Спостерігалось порушення пропорцій між темпами зростання соціальних зобов'язань та розвитком економіки. Результатом стало посилення фіскального тиску на економіку, зменшення інвестиційної активності суб'єктів підприємницької діяльності, зниження конкурентоспроможності вітчизняних товарів як на світових, так і на внутрішніх ринках, погіршення сальдо зовнішньої торгівлі. Зросли збитки суб'єктів господарювання, збільшилися обсяги тіньової економіки. Спроби розв'язати ці проблеми шляхом зміцнення ролі державного сектору не дали бажаного результату.

Слід наголосити, що попередній уряд намагався розв'язати соціальні проблеми насамперед шляхом перерозподілу доходів між різними групами населення, водночас було зменшено стимулювання розвитку економіки. Перерозподільні процеси, звичайно, мають важливе значення, проте основою довгострокового зростання добробуту громадян може бути лише забезпечення стабільного, поступального розвитку економіки.

У 2005 році темпи підвищення заробітної плати майже у 8 разів перевищили темпи економічного зростання, що викликало значне збільшення платоспроможного попиту. Оскільки державна фінансова політика не була спрямована на стимулювання інвестиційної діяльності національних товаровиробників, попит великою мірою спрямовувався на придбання імпортної продукції — передусім товарів тривалого користування, зокрема побутової техніки. Це також стало важливим чинником стримування темпів розвитку економіки.

Різке збільшення соціальних виплат із державного бюджету та державних цільових фондів має як позитивні, так і негативні наслідки щодо економічного розвитку. До позитивних можна віднести, по-перше, розширення платоспроможного попиту на товари та послуги першої потреби і тривалого користування, а по-друге, нарощування обсягів заощаджень, які можуть залучатися до збільшення інвестиційного потенціалу. Слід враховувати також, що підвищення рівня заробітної плати, пенсійних виплат, державної допомоги та інших державних соціальних платежів впливає на рівень оплати праці в недержавному секторі економіки. Залучення підприємцями кваліфікованої та ефективної робочої сили за таких умов змушує їх збільшувати розмір платні найманим працівникам. Як наслідок — розширюється платоспроможний попит населення.

До негативних наслідків різкого збільшення державних соціальних платежів, зокрема, можна віднести посилення грошового тиску на пропозицію споживчих товарів та послуг населенню. Без застосування додаткових заходів така бюджетна політика може призвести до зменшення цілеспрямованих державних інвестицій для забезпечення розвитку пріоритетних напрямів господарського комплексу, а також до раптових відхилень обсягів споживчого попиту від реальної пропозиції предметів споживання. До речі, тиск на товарну масу, як правило, супроводжується нарощуванням інфляційних процесів.

Противагою таким негативним явищам є збільшення інвестування в галузі, пов'язані із забезпеченням споживчого попиту. Ще один спосіб їх подолання — стимулювання зростання обсягів імпорту товарів та послуг. При цьому треба враховувати, що нарощування імпортованих товарів здійснює прямий та непрямий вплив на розвиток вітчизняного виробництва, нерідко негативний. Таких результатів фактично й було досягнуто за підсумками 2005 року. Як бачимо, без забезпечення реального приросту ВВП не можливо досягти поступального підвищення реальних доходів громадян.

Отже, внесення змін до державного бюджету з метою посилення його соціальної спрямованості має супроводжуватися створенням сприятливіших умов для збільшення інвестицій і розвитку підприємницької діяльності. Проте в першій половині 2005 року таких рішень явно бракувало. Натомість спостерігалося ускладнення умов підприємницької діяльності (широкомасштабне скорочення податкових пільг, раптові зміни в оподаткуванні за спрощеною системою, запровадження заходів щодо ускладнення контролю проведення митних платежів та ін.).

Слід звернути увагу й на те, що в зазначений період до підвищення соціальних виплат, по суті, були застосовані переважно адміністративні підходи. Водночас регулюючі важелі стримування цін і збільшення інвестицій виявилися недостатньо результативними: хоча боротьба уряду з монопольним підвищенням цін на деякі важливі споживчі товарні групи (паливо, продукти харчування тощо) мала певні позитивні результати, її ефективність була невисокою. Негативним чином на розвитку підприємницької діяльності позначилося і проведення кампанії з так званої “реприватизації”. Не останню роль відіграли також зовнішні впливи: помітне зниження світових цін на метал та продукцію хімічної промисловості, зростання вартості нафти й газу та ін.

Стратегічною метою бюджетної політики в Україні згідно з Прогнозом показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2008—2010 роки, схваленим Постановою Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2006 року № 1359, є побудова конкурентоспроможної, со-

Таблиця 3. Основні прогнозні показники економічного та соціального розвитку України

Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік
Валовий внутрішній продукт номінальний, млрд грн	708	820,4	939,9
Валовий внутрішній продукт реальний, темпи зростання, %	107,6	107	106,5
Індекс споживчих цін, % у середньому до попереднього року грудень до грудня попереднього року	106,5 106,8	106,2 105,7	105,4 105,5
Індекс цін виробників, % у середньому до попереднього року грудень до грудня попереднього року	112,1 109,2	109 108,1	108,2 107,8
Обсяг продукції промисловості, у відсотках до попереднього року	109	108,3	107,7
Валова продукція сільського господарства, у відсотках до попереднього року	105	106,4	106,6
Фонд оплати праці працівників, млрд грн	228,4	271,6	323,3
Баланс товарів та послуг (платіжний баланс), млн дол. США	2288	4021	5558
Експорт товарів та послуг: у млн дол. США у відсотках до попереднього року	61 086 112,7	68 994 112,9	78 062 113,1
Імпорт товарів і послуг: у млн дол. США у відсотках до попереднього року	-58 798 108,9	-64 973 110,5	-72 505 111,6

ціально орієнтованої ринкової економіки та інтеграція в європейське співтовариство. А до основних цілей державної бюджетної політики віднесено досягнення високого рівня життя громадян, підвищення конкурентоспроможності економіки, забезпечення ефективної та справедливої влади, перетворення України на інтегровану у глобальні процеси та шановану у світі державу.

Для досягнення окреслених цілей необхідно передусім забезпечити високі темпи зростання реального ВВП — шляхом зниження динаміки показників індексу споживчих цін, значного збільшення фонду оплати праці, забезпечення прискореного зростання експорту та стабілізації імпортних операцій (табл. 3).

Таким чином, забезпечення істотного підвищення добробуту громадян України можливе лише за збільшення темпів економічного зростання. Досягнення стабільного приросту реального ВВП у 6,5—7 % на рік дасть змогу розв'язати складні соціальні проблеми, які накопичилися за останні роки в нашій країні, а також створити сприятливе макроекономічне середовище для розвитку вітчизняного бізнесу й підвищення його конкурентоспроможності. На особливу увагу заслуговують питання посилення соціальної спрямованості розвитку економіки: реальний її приріст повинен іти на розв'язання соціальних проблем, що має досягатися за рахунок підвищення інвестиційної активності та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.